

“Nas nitko niš’ ni’ pital”: Medijske reprezentacije slučaja pokušaja uspostave prihvatilišta za tražitelje azila kod Petrinje

DOI: 10.5613/rzs.52.2.1

UDK 314.151.3-054.7(497.5)

316.774:314.151.3-054.7(497.5)

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 21. 3. 2022.

Helena POPOVIĆ <https://orcid.org/0000-0001-6318-4976>

Odsjek za sociologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska
hpopovic@ffzg.hr

Drago ŽUPARIĆ-ILJIĆ <https://orcid.org/0000-0001-5654-4080>

Odsjek za sociologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska
dzuparic@ffzg.hr

Kruno KARDOV <https://orcid.org/0000-0003-0681-7954>

Odsjek za sociologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska
kkardov@ffzg.hr

SAŽETAK

U radu se analiziraju medijske reprezentacije migranata s posebnim fokusom na slučaj pokušaja uspostave prihvatilišta za tražitelje azila u naselju Mala Gorica kod Petrinje. Kretanja prisilnih migranata kroz zemlje na balkanskoj ruti nakon zatvaranja Balkanskog koridora stavljaju države u regiji u izazovnu poziciju upravljanja migracijama, te eventualne organizacije i provedbe prijvata i integracije za one koji su u potrebi za međunarodnom izbjegličkom zaštitom ili kojima je ona odobrena. Odabir lokacije i izgradnja ili adaptacija smještajnih objekata, tj. prihvatilišta za tražitelje međunarodne zaštite (azila), često mogu biti mjesta otpora i protesta lokalnog stanovništva zbog odluka vlasti da upravo u njihovoj sredini uspostavi objekt tog tipa i namjene. U procesu informiranja građana i zauzimanja stavova prema “drugima”, mediji igraju važnu ulogu budući da, uz druge društvene aktere na pozicijama moći, dominantno (su)oblikuju javni diskurs. Korištenjem kvalitativne analize sadržaja medijskih članaka objavljenih od studenoga 2018. do svibnja 2019. godine (N=52) – i temeljene na pristupu analizi dokumenata Altheidea i Schneidera (2017) – identificirani su diskursi, teme i okviri koji pridonose razumijevanju medijske reprezentacije spomenutog fenomena. Prema analizi argumentacije različitih aktera identificirane su tri teme: odnos žrtve i nasilnika, odnos vlasti i naroda te odnos između “centra” (Zagreb) i “periferije” (Petrinja) – sve tri, u različitim varijacijama, upućuju na problem nejednakosti, odnosno dominacije

i subordinacije. Nastavno na njih, identificirana su dva dominantna medijska okvira u izvještavanju: diskurzivna konstrukcija migranata kao društveni problem i sukob kao konstitutivna relacija između društvenih aktera. Taj tip istraživanja omogućuje kritičko promišljanje načina na koji mediji reprezentiraju marginalizirane društvene skupine poput tražitelja azila, što onda potencijalno omogućuje i promjenu tih reprezentacija u javnoj sferi, i to na načine koji bi pridonijeli stvaranju društvenih preduvjeta za inkluzivni i humani tretman marginaliziranih skupina.

Ključne riječi: mediji, medijske reprezentacije, migracije, azil, sekuritizacija

UVOD

Prisilni vid migracija na hrvatskom teritoriju posljednja tri desetljeća odavao je kompleksnu sliku raseljenosti i izmještenosti kako sugrađana i susjeda iz regije, tako i “novih” izbjeglica koji danas pokušavaju ostvariti siguran i bolji život na europskom tlu. Ugošćivanje i pomoć masovnoj unutarnjeraseljenoj prognaničkoj populaciji, kao i izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine i s Kosova, bili su dio ratne svakodnevice i poraća devedesetih godina 20. stoljeća (o tome u Mesić, 1994). Korištenje postojeće i razvijanje nove infrastrukture za prihvat postalo je imperativ za akomodaciju novih tražitelja zaštite koji su počeli dolaziti iz udaljenijih azijskih i afričkih područja dvijetisućitih godina. Naposljetku, 2015. godina donijela je iznenadne izazove upravljanja izbjegličkim kretanjima koji su se ticali masovnog dolaska, uglavnom “prolaska” kroz hrvatsku dionicu Balkanskog koridora, izbjeglica i drugih prisilnih migranata iz Sirije, Iraka, Afganistana i drugih država, što se dominantno konstruiralo kao “izbjeglička/migracijska kriza”.

Odabir lokacije i izgradnja objekata za smještaj, bilo da je riječ o prihvatilištima za tražitelje azila ili pak deportacijskim centrima za “nezakonite migrante”, često su mjesta prijepora i otpora lokalnog stanovništva. Migranti i tražitelji azila, nerijetko i izbjeglice, bivaju percipirani kao društveni problem, svojevrsna ekonomska, društvena, kulturna, politička, sigurnosna, pa i demografska, te zdravstvena prijetnja. Na sličan se način onda i objekte smještaja doživljava i diskurzivno konstruira kao nepotrebne, neprimjerene, opasne ili ugrožavajuće za širu lokalnu zajednicu. Medijske reprezentacije pritom mogu imati veliku, katkad i presudnu ulogu, utječući na (su)oblikovanje, promjenu ili potvrdu osjećaja i stavova (nerijetko predrasuda i negativnih stereotipa) samih publika. Mediji su općenito neizostavni akteri kreiranja javnog mnijenja, čiji utjecaj može djelovati u smjeru razrješenja ili pak potenciranja društvenih napetosti ili sukoba, napose kad je riječ o društvenim fenomenima s kakvim se stanovništvo dosad nije susretalo.

Cilj je ovoga rada istražiti medijske reprezentacije migranata s posebnim fokusom na slučaj pokušaja uspostave prihvatilišta za tražitelje azila u naselju Mala Gorica kod Petrinje. U skladu s tim, glavna su istraživačka pitanja: na koji način se u medijskom izvještavanju diskurzivno oblikuju pozicije spram plana smještanja prihvatilišta u lokalnu zajednicu; koje su ključne teme koje se pojavljuju kod medijskog izvještavanja o pokušaju smještanja prihvatilišta za tražitelje azila kod Petrinje u promatranom razdoblju; te koji su dominantni medijski okviri prisutni u reprezentacijama migranata? Svrha je istraživanja osigurati bolje razumijevanje uloge medija u reprezentaciji društvene zbilje u pitanjima migracija i s tim fenomenom povezanih društvenih skupina.

MEDIJSKE REPREZENTACIJE MIGRANATA U MEDIJIMA: IZMEĐU "ZLOČINACA" I "ŽRTAVA"

S obzirom na to da broj vanjskih i unutarnjih migranata te raseljenih osoba u svijetu ne prelazi 15% od ukupne svjetske populacije, većina građana vjerojatno nema izravno iskustvo kontakta s migrantima i izbjeglicama. Mediji su stoga često glavno sredstvo informiranja i oblikovanja stavova oko njihova prihvata i integracije. S jedne strane mediji odražavaju dominantne stavove kreatora javnog mnijenja unutar specifičnoga sociokulturnog konteksta, a s druge, iz perspektive medijske konstrukcije zbilje, predstavljaju važno oruđe za potencijalnu promjenu dominantnih stavova.

Na temelju dosadašnjih istraživanja može se zaključiti da su hrvatski mediji sve do 2015. godine tek rubno izvještavali o migracijama, a o integraciji gotovo zanemarivo (usp. Župarić-Ilić, 2013), iako je prvi Zakon o azilu donesen još 2003., a prvi status azila odobren 2006. Stručna studija Benčić i dr. (2005), dijelom je obradila taj rani odnos medija i javnosti prema hrvatskoj azilnoj politici. Studija između ostalog iznosi rezultate analize novinskih članaka od 2001. do 2004. koji su pokazali mali broj objavljenih članaka na tu temu, negativnu intoniranost članaka, brkanje termina "tražitelj azila", "azilant" i "(nezakoniti) migrant" u medijskom izvještavanju te iskrivljavanje činjenica od novinara koji ili nisu bili dovoljno upoznati s tematikom ili su ju tendenciozno prikazivali, što je onda pridonosilo i stvaranju moralne panike (Benčić i dr., 2005: 43-45). Autori su ujedno analizirali otpor lokalnog stanovništva spram smještanja prihvatilišta u Stubičkoj Slatini 2004. godine te pokazali da se lokalno stanovništvo služilo argumentima odbijanja i konstruiranja tražitelja azila kao oduzimatelja poslova, kriminalaca, potencijalnih terorista i prenositelja bolesti (Benčić i dr., 2005: 48). Kasnije je slične rezultate, koji pokazuju otpor smještanju prihvatilišta u Stubičku Slatinu, potvrdilo i istraživanje od Petrović (2013). Ti su stavovi slijedili poznatu NIMBY – *Not in my Back-Yard* retoriku (usp. Hubbard, 2005)

koja ukazuje na potrebu za izolacijom lokacije prihvatilišta za tražitelje azila u svrhu održavanja fizičke i socijalne distance. Domaća istraživanja pokazuju da blizina prihvatilišta, shodno tomu i mogućnost češćih kontakata s tražiteljima azila, ima učinak na stavove lokalne zajednice prema njima. Primjerice, lokalno stanovništvo koje živi bliže prihvatilištu izražava i nešto negativnije stavove prema tražiteljima azila, doživljavajući ih kao personifikaciju ugroze tj. prijetnje (usp. Gregurović i dr., 2019).

Razine simboličke ili realističke prijetnje općenito su dobro opisane u literaturi s obzirom na to da se od 2001. godine zbog terorističkih napada u SAD-u značajno mijenja globalni diskurs o imigrantima i tražiteljima azila koji obilježava značajno pooštavanje migracijskih politika niza zemalja i poistovjećivanje borbe protiv terorizma s borbom protiv neregularnih migracija (HRW, 2001; Tsoukala, 2004). Otad se posebno izraženo isprepliću ekonomski i kulturni sa sigurnosnim elementima prijetnje u medijskim reprezentacijama migranata i azilanata (Augoustinos i Quinn, 2003; Klocker i Dunn, 2003; Greussing i Boomgaarden, 2017). Za to razdoblje, prije tzv. Balkanskog koridora, Baričević, Matešić i Šipić su kroz analizu mrežnih izdanja nacionalnih vijesti od 2004. do 2015. došli do zaključka da hrvatski mediji koriste “rasno i rodno nabijene diskurse” u kojima se migrante/tražitelje azila/azilante predstavlja kao društvene probleme s prisutnim okvirima “zločinaca” i “žrtava” te da se kriminalizacija migracija razumijeva kroz uhićenja, krijumčarenja, deportacije i devijantnosti (prema Baričević i Koska, 2017: 43).

Nagli skok medijskog interesa događa se 2015. zbog dolaska i prolaska izbjeglica hrvatskom dionicom Balkanskog koridora. Mediji su bili fokusirani ponajprije na događaje na granicama, masovnost dolaska, humanost hrvatskog pristupa i na diskurse o privremenosti ostanka izbjeglica na hrvatskom teritoriju. U izvještavanju su se fokusirali na ono što De Genova naziva “spektakl granica”, dakle ponajprije na dramatične i ekspresivne scene straha, kaosa, mase i očaja (De Genova, 2002; prema Hameršak i Pleše, 2017: 17). Pritom primjećujemo postupno međusobno uvjetovanje medijske i političke agende. Jurišić, Vesnić Alujević i Bonacci (2017) u istraživanju frekventnosti i načina izvještavanja o izbjegličkoj krizi u osam hrvatskih *online* medija tijekom 2015. i 2016. godine pokazali su da je količina medijskih objava, kao i komentara na objave, vremenom rasla i događajima na Balkanskom koridoru te da su hrvatski političari rabili diskurs “kriznosti” kako bi u jeku ondašnje političke kampanje na pozitivan ili negativan način uključili pitanje migracija u predizborne političke programe. Tadašnje narativne konstrukcije i prikazi migranata i izbjeglica u početku “migrantske krize” Hrvatsku su prikazivale kao naklonjenu migrantima i kao prostor prijateljske dobrodošlice, za razliku od Mađarske koja je u odnosu na izbjeglice bila portretirana kao neprijateljska (Car, Čančar i Bovan, 2019). I u nekim drugim zemljama bilježimo slične strategije. Primjerice, Vollmer i

Karakayali (2018: 120) ističu da su njemački mediji izbjeglice prikazivali arhetipski, kao vjerodostojne, zaslužne i potrebite pomoći, kako bi masovni dolazak izbjeglica 2015. i 2016. godine njemačka javnost lakše prihvatila. Ti se prikazi prilično razlikuju od današnjih prikaza i diskursa o ljudima u pokretu kao "lažnim izbjeglicama", a zapravo "ekonomskim migrantima". Car i dr. (2019: 695) ističu kako su se interpretativni okviri vremenom mijenjali, a za posljednje desetljeće ponovnu značajnu promjenu bilježimo nakon terorističkog napada u Parizu (13. studenog 2015.). Nakon toga izbjeglice se sve češće portretira kao "migrante", mlade muškarce, kriminalce i teroriste, propitujući njihove "stvarne" motivacije dolaska, i prikazujući ih kao prijetnju europskom, zapadnom načinu života.

Jače terminološko razdvajanje u hrvatskim medijima "zaslužnih izbjeglica" od "nezaslužnih (ekonomskih) migranata" počinje zatvaranjem Balkanskog koridora, što je postupno uslijedilo nakon potpisivanja Sporazuma EU – Turska u ožujku 2016., tako da se već 2018. godine gotovo svi migranti ubrajaju u kategoriju "prijetećih drugih" za Hrvatsku i EU. Promjena u dominantom korištenju termina izbjeglica odnosno migrant održava promjenu retorike vlasti i dijela javnosti od "izbjeglice, dobrodošli" prema "stop migrantima" (Čepo, Čehulić i Zrinščak, 2020: 490) koja jasno oslikava zaokret od humanitarnog prema ponovnom sekuritizacijskom pristupu (usp. Šelo Šabić, 2017; Župarić-Ilić i Valenta, 2019). Tako smo svjedočili tumačenju političara da su u 2015. isprva svi bili "izbjeglice" koji su dobrodošli, da "dobro prođu" kroz Hrvatsku na putu dalje, dok su samo godinu kasnije zatvaranjem koridora postali "migranti" čije kretanje treba kontrolirati, ograničiti ili zaustaviti.

ZAOKRET U UPRAVLJANJU MIGRACIJAMA: OD "DOBROPROŠLICE" DO SMRTI NA GRANICAMA

Hrvatska je tradicionalno teritorij znatnih emigracijskih kretanja, jer je oduvijek iseljavanje dominiralo nad useljavanjem. Analizirajući dostupne statistike Ministarstva unutarnjih poslova može se zaključiti da su stranci s boravkom u Hrvatskoj u 2018., bilo EU državljani ili pak državljani trećih zemalja, činili tek otprilike 1% udjela opće populacije (MUP, 2022). Iako je odonda do danas zbog liberaliziranja sustava kvota za useljavanje stranaca njihov broj rastao, taj udio danas ne prelazi 2%. To upućuje na daljnju relativno visoku etničku, tj. etnonacionalnu, kulturnu i jezičnu homogenost hrvatskog društva. Od početka primjene prvog Zakona o azilu 2004. godine, međunarodnu je zaštitu (azil) u Hrvatskoj zatražilo više od deset tisuća osoba, a do kraja prosinca 2021. dobilo ju je 1 018 osoba (većinom od 2016. naovamo), od čega ponajviše državljana Sirije, Afganistana, Somalije, Iraka i Nigerije (MUP, 2022).

Za vrijeme Balkanskog koridora, od rujna 2015. do ožujka 2016. godine preko hrvatskog teritorija prešlo je otprilike 660.000 izbjeglica i drugih prisilnih migranata, no samo je njih dvjestotinjak odlučilo u Hrvatskoj zatražiti međunarodnu zaštitu (Šelo Šabić, 2017). Od zatvaranja koridora u ožujku 2016. može se primijetiti da su u Hrvatskoj prisutne dvije ključne dimenzije odnošenja prema upravljanju migracijama, kontroli granica i prihvatu izbjeglica: s jedne strane suzbijanje neregularnih migracija koje preko Srbije i BiH vode kroz hrvatski teritorij za Sloveniju, Italiju i Austriju, te s druge strane prihvaćanje politike dijeljenja odgovornosti i solidarnosti država članica EU-a, što znači da kroz dogovorene kvote unutar programa premještanja (engl. *relocation*) i preseljenja (engl. *resettlement*) Hrvatska prima tražitelje azila i izbjeglice te ih nastoji integrirati u lokalne zajednice primitka. Takav režim ujedno znači da je dominantno prihvatljiv način dolaska izbjeglica onaj putem programa preseljenja kroz selekcijske misije hrvatske vlade i policije, postupkom odabira i transfera prikladnih kandidata iz izbjegličkih kampova u Turskoj. Budući da program premještanja i preseljenja predstavlja “alat za upravljanje migracijskim kretanjima” (MUP, 2019), onda se drugi migranti, koji u nekom trenutku mogu postati tražitelji azila, primarno vide kao potencijalna ugroza, nezaslužni i sumnjivi. Tako se onda uspostavljaju kategorije “pravih/stvarnih izbjeglica” naspram onih “nevjerodostojnih, tj. lažnih izbjeglica” koji se svode pod nazivnik “(ekonomskih) migranta” i koji se pravno kategoriziraju kao “ilegalni”, a društveno se konstruiraju kao kriminalci, teroristi ili iskorištavatelji sustava azila (usp. Mrakovčić i Gregurović, 2020). Taj režim u kojem se tražitelje azila mimo Europskog programa preseljenja prikazuje kao “prevarante” posebno je vidljiv u vremenu neposredno prije pokušaja izgradnje prihvatilišta za tražitelje azila kod Petrinje, a što dobro opisuju izjave ministra unutarnjih poslova Davora Božinovića objavljene tijekom 2018.

To znači da odlučno štitimo hrvatske granice i ne dopuštamo ekonomskim migrantima da nezakonitim prelascima, zlorabom sustava azila i sekundarnim kretanjima prema drugim članicama EU dovode u pitanje našu sigurnost, sigurnost Unije u cjelini te opstojnost šengenskog prostora (24sata.hr, 28. 7. 2018.)

Ovo je još jedan od eklatantnih primjera kako se zlorabi institut azila i međunarodne pomoći u Hrvatskoj, ne kažem da je to opća praksa, ali takvih primjera ima podosta. Mi u cijelom tom postupku moramo biti restriktivni i čvrsto se držati međunarodnih pravila i humanitarnog prava te interesa Republike Hrvatske (Tportal.hr, 26. 10. 2018.)

Ove odrednice migracijske politike koje se jednako tiču područja azila i neregularnih migracija proizvode relativno kompleksan, ali nerijetko i dvosmislen sustav poruka i portretiranja migranata kao sigurnosne ugroze uz istodobno nastojanje da se državna politika prikaže otvorenom preko prihvaćanja profiliranih, selektiranih i za dolazak pripremljenih izbjeglica koje su “prije samog dolaska prošle sve sigurno-

sne, zdravstvene i druge preglede" (Isusovačka služba za izbjeglice u 24sata, 29. 10. 2019.). Zbog fenomena kriminalizacije migracija i solidarnosti tema migracija je postala kontroverzna, a stavovi javnosti polarizirani, sve više naginjući negativnoj strani spektra (usp. Hameršak i Pleše, 2017; Župarić-Iljić i Valenta, 2019). Brojni su izvještaji domaćih i međunarodnih ljudskopravaških i humanitarnih organizacija ukazivali na sustavna kršenja prava migranata, tj. nedopuštena i nezakonita tretiranja ljudi u pokretu koji su zapeli duž dionica balkanske rute od strane nacionalnih policijskih snaga (BVNM, 2019). Postupanja hrvatske policije prema pojedincima i skupinama neregularnih migranata, koji su u pokušajima prelaska hrvatske granice iz smjera Srbije i BiH i tranzita preko hrvatskog teritorija dalje put zapadne Europe, uključivala su nasilje, premlaćivanja, kolektivna odbijanja i protjerivanja (engl. *push-backove*), gdje je nekima od njih bilo onemogućeno pravo podnošenja zahtjeva za azil (Pučki pravobranitelj, 2020; CMS, 2022). U tom kontekstu možemo čitati sekuritizacijsko i "iregularizirajuće" političko i medijsko uokvirivanje koje je omogućilo i perpetuiralo percepciju migranata i potencijalnih tražitelja azila kao prijetećih, ugrožavajućih i neželjenih ljudi u pokretu.

PROJEKT USPOSTAVE PRIHVATILIŠTA ZA TRAZITELJE AZILA KOD PETRINJE

Ideja izgradnje prihvatilišta nastala je u sklopu projekta Uspostava infrastrukture i jačanja kapaciteta prihvatilišta za tražitelje azila u Maloj Gorici kod Petrinje, u okviru Fonda za azil, migracije i integraciju (AMIF), za čiju je provedbu osigurano 4 milijuna eura. Prognanički i izbjeglički kamp Mala Gorica, smješten pet kilometara od Petrinje oformljen je 1995. uz pomoć japanske vlade za potrebe privremenog smještaja dijela hrvatskih prognanika i bosanskih izbjeglica na širem području Sisačko-moslavačke županije. No, u funkciji je ostao sve donedavno, kad je i posljednja stanovnica iz tog naselja preseljena (Šantek, 2018).

Medijski je "slučaj" započeo tužbom petrinjskog gradonačelnika upućenoj sugrađanki zbog njezine objave na Facebooku u kojoj ga optužuje da od građana krije dogovor s Vladom o izgradnji prihvatilišta za tražitelje azila u Petrinji, tvrdeći da širi netočne informacije. Nakon toga otkriva se da je doista u pripremi izgradnja spomenutog prihvatilišta te da su za to osigurana europska sredstva. Započinje prebacivanje odgovornosti za "problem" između predstavnika lokalne, županijske i državne razine (nadležno ministarstvo je Ministarstvo unutarnjih poslova). Gradsko vijeće u Petrinji uskraćuje građevinsku dozvolu za izgradnju prihvatilišta zbog "nepotpune dokumentacije", a potom Gradsko vijeće jednoglasno odbija prijedlog o izgradnji prihvatilišta. Slijedom toga MUP i grad Petrinja, u svrhu informiranja građana, organiziraju javnu tribinu 'Humani aspekt integracije tražitelja azila u hr-

vatsko društvo' (22. 9. 2019.) na kojoj sudjeluje ministar unutarnjih poslova Davor Božinović, državna tajnica za europske i međunarodne poslove MUP-a, Terezija Gras, državni tajnik za upravne i inspekcijske poslove MUP-a Žarko Katić, tadašnji župan Sisačko-moslavačke županije Ivo Žinić, tadašnji gradonačelnik Petrinje Darinko Dumbović, te na inicijativu MUP-a pater Tvrtko Barun, tadašnji ravnatelj Iusovačke službe za izbjeglice, udruge koja po pitanju integracije surađuje s MUP-om. Barun na tribinu dovodi i izbjeglice iz Irana, kako bi ispričali svoju priču. Dva dana ranije, Inicijativa branitelja grada Petrinje organizira vlastitu tribinu. Sukob suprotstavljenih strana nastavlja se bez vidljivog pomaka. Predstavnici opozicijskih stranaka (primarno Mosta) na različitim razinama političkog odlučivanja, uz Inicijativu branitelja grada Petrinje vrše pritisak na političke institucije. Mještani kroz inicijativu branitelja koja stupa u "obranu" Petrinje organiziraju peticije i šalju višestruke dopise nadležnim političkim institucijama u kojima se najavljuje prosvjed i blokiranje cesta. Pritisci u konačnici rezultiraju odustajanjem od izgradnje prihvatilišta za tražitelje azila kod Petrinje.

METODOLOGIJA

Korištena je metoda kvalitativne analize sadržaja koja se primjenjuje na simboličkim materijalima koji traže interpretaciju i povezivanje samog sadržaja koji se nalazi u dokumentima sa širim kontekstom (Schreier, 2012). Taj je pristup odabran jer omogućava sagledavanje specifičnog pitanja u širem kontekstu, pri čemu se zadržava dubina analitičkog uvida koju karakteriziraju pojedine kvalitativne analize. U našem slučaju kontekst se primarno odnosi na prethodno navedena obilježja migracijske politike i promjene u politikama spram migranata te simboličke konstrukcije medijskih reprezentacija migranata koje su rezultat medijskih proizvodnih praksi u kontekstu digitalizacije.

Korištena metoda podrazumijeva reflektivni proces teorijskog uzorkovanja, usporedbu i konceptualno kodiranje. U radu je primijenjen pristup analizi dokumenata Davida L. Altheidea i Christophera J. Schneidera (2017).¹ Oni identificiraju dvana-

¹ Za Altheide i Schneider (2017) etnografska analiza sadržaja sinonim je za kvalitativnu analizu sadržaja koju definiraju u opoziciji spram (konvencionalne) kvantitativne analize sadržaja. Koriste se terminom "etnografska analiza sadržaja" definirajući je kao reflektivnu analizu dokumenata (Plummer, 1983 u Altheide i Schneider, 2017). Konceptualiziraju je kao metodu koja uključuje terenski rad, s naglaskom na kontekst, "uranjanje" u dokument, ističući da sva istraživanja indirektno uključuju promatranje uz sudjelovanje u cijelom procesu istraživanja. No, smatramo da je ta ekstenzija označitelja "etnografija" zbunjujuća te da mijenja i njezinu temeljnu karakteristiku, a to je da je riječ o metodi koja uključuje istraživanje ljudi u stvarnim životnim uvjetima. Kao što naglašavaju Hammersley i Atkinson, etnografija je metoda ili set metoda koja, u uobičajenoj formi, uključuje etnografa koji otvoreno ili prikriveno participira u *svakodnevnom životu ljudi*, u duljem vremenskom periodu, promatrajući što se događa, slušajući što je rečeno, postavljajući

est koraka u tom procesu: definiranje teme, upoznavanje s izvorom informacija, identifikaciju i upoznavanje s manjim brojem dokumenata (s obzirom na jedinicu analize), konstrukciju nacrtu protokola za sustavnu analizu, testiranje protokola, revidiranje i usavršavanje protokola, progresivno teorijsko uzorkovanje, prikupljanje podataka na temelju protokola, analizu podataka, komparaciju segmenata analize, kratko sažimanje tipičnih/ekstremnih primjera identificiranih u materijalima te integraciju i interpretaciju nalaza. Sam postupak analize usmjeren je prema identifikaciji međupovezanih kategorija: *diskursa, tema i okvira*, pri čemu Altheide i Schneider (2017) *diskurse* razumiju kao direktne poruke (jezik u upotrebi, engl. *language in use*) koje možemo identificirati u dokumentima, a koje proizvode određena značenja i usmjeravaju okvir. *Teme* se odnose na generalno značenje ili osnovnu poruku koja se u dokumentu daje, a određuje ju i sam izvor informacija. *Okviri* se, poput okvira slike koji je odvaja od zida, određuju s obzirom na ono što se nalazi unutar slike, čime se određuje način tretiranja problemskog motiva (o čemu će se raspravljati, kako će se o nečemu raspravljati), ali i identificira ono što je isključeno iz slike/rasprave (Altheide, 1997; Altheide i Schneider, 2017). Dakle, riječ je o nizu potencijalnih perspektiva pri čemu odabiremo jednu od mogućih. Analiza dokumenata nam, prema Altheideu i Schneideru (2017), "omogućuje da a) simboličko značenje umjestimo u kontekst; b) pratimo proces njegova kreiranja i utjecaja na društvene definicije zbilje; c) omogućuje dubinsko razumijevanje proizišlo iz detaljne analize; i d) ako želimo, naše razumijevanje koje proizlazi iz analize dokumenata upotrijebimo za promjenu društvenih okolnosti, uključujući i samu proizvodnju određenih dokumenata" (Altheide i Schneider, 2017:18).

a) Kontekstualizacija medija kao izvora informacija

U našem slučaju izvori informacija bili su mediji, specifičnije portali s nacionalnim dosegom i većim udjelom publika s obzirom na to da ti mediji održavaju i konstruiraju dominantne diskurse u društvu. Informativni mediji imaju važnu ulogu u usmjeravanju javne rasprave i informiranju građana/građanki o pitanjima od javnoga interesa. No, digitalizacija je bitno promijenila prakse tradicionalnih masovnih medija, koje – bez obzira na pripadajuću tehnološku platformu (televizija, tisak, radio) – sele *online*, prilagođavajući se novom digitalnom medijskom okruženju. Stvaraju se digitalne verzije originalnih medijskih tehnoloških platformi, a nastaju

pitanja, prikupljajući podatke koji su dostupni kako bi razjasnili istraživački problem koji je u fokusu istraživanja (Hammersley i Atkinson, 2007). Konceptualnu zbrku stvara i to što se etnografija na taj način izjednačava s kvalitativnim pristupima općenito (Bertrand i Hughes, 2005). Bryman (2012: 557) primjerice navodi da "Altheideov pristup (koji on naziva ECA) predstavlja kodifikaciju određenih procedura koje se mogu vidjeti kao tipične za kvalitativnu analizu sadržaja". Stoga ćemo ovdje, umjesto "etnografske", rabiti termin *kvalitativna* analiza sadržaja.

i informativni portali koji nemaju svoju inačicu na drugim tradicionalnim platformama. Budući da svjedočimo konvergiranom i umreženom medijskom krajoliku, odjeljivanje medijskih reprezentacija s obzirom na medijsko-tehnološku platformu, ne može prikladno odgovoriti na suvremene promjene u medijskom okruženju (Orgad, 2014). Dakako, kad je riječ o *proizvodnim praksama*, mediji se djelomično razlikuju, s obzirom na to da svaka tehnologija traži specifične vještine, no, u pogledu sadržaja koji proizvode verzije su vrlo slične – ono što se pojavljuje na televiziji pojavit će se i na televizijskom portalu, ono što je objavljeno u novinama objavit će se i u elektroničkoj verziji novina. Digitalne tehnologije i komercijalne aspiracije utjecale su i na to da je originalna redakcijska proizvodnja oskudna i u kvalitativnom i u kvantitativnom pogledu, više se preuzima, kopira i redistribuira, što sve rezultira homogenizacijom sadržaja (Popović, 2015). Stoga, ne samo da nema veće raznovrsnosti između dviju tehnoloških platformi unutar jedne medijske organizacije (npr. HRT i hrt.hr), nego je često nema niti u usporedbi između dviju različitih medijskih organizacija, unatoč tehnološkim mogućnostima nastalih digitalizacijom, koje omogućuju pluralizam i raznolikost medija (Popović, Kardov i Župarić-Iljić, 2022). Zato su u istraživanje uključeni *portali* hrvatskih medija sa najvećim dosegom, a analiza nije primarno usmjerena na postojeće razlike između pojedinih medija, nego na značenja koja se u medijima konstruiraju o društvenoj zbilji, kao i o poveznici između medijskih konstrukcija zbilje sa širim sociokulturnim kontekstom unutar kojega se medijsko kodiranje i dekodiranje (Hall, 2006) odvija. U smislu formata objavljivanja sadržaja na informativnim portalima – osim rubrike, naslova, autora/izvora preuzimanja, datuma objave, antrfilea i fotografije (što su uobičajeni segmenti i u tiskanim izdanjima) – možemo pronaći i niz poveznica (primjerice “vezane vijesti”) koje se nalaze pored, ispod i iznad članka, ali i između paragrafa čime se razbija homogena struktura teksta. Određeni portali navode i prosječno vrijeme potrebno za čitanje članka, naglašavaju (*bold*) određene ključne riječi u tekstu i osiguravaju mjesto za komentiranje i dijeljenje sadržaja putem društvenih mreža.

Teorijsko uzorkovanje provedeno je pretraživanjem članaka u bazi podataka koja je uključivala sve medijske članke objavljene na temu migracija i izbjeglica 2018. i 2019. godine, a koji su identificirani na temelju ključnih riječi migrant/azilant/izbjeglica (N=3044)². Odabrani su portali s nacionalnom pokrivenošću, odabir je napravljen na temelju rejting analiza (AdScanner za Agenciju za elektroničke

² Kod identifikacije članaka korištena je baza podataka nastala za potrebe provedbe istraživanja za Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske u sklopu projekta INCLuDE – Međuresorna suradnja u osnaživanju državljana trećih zemalja sufinanciranog iz Fonda za azil, migracije i integraciju EU. Uključuje medijske članke objavljene 2018. i 2019. godine koji su identificirani na temelju ključnih riječi migrant/azilant/izbjeglica (N=3044).

medije, Ipsos Mediapuls, Gemius, SimilarWeb) te su uključeni sljedeći mediji: internetski portali tiskovina s najvećim udjelom publika (24sata.hr, jutarnji.hr, vecernji.hr; internetski portali (elektroničke publikacije) s najvećom posjećenošću (net.hr, tportal.hr, index.hr); te internetski portali televizija s nacionalnom koncesijom i najvećim udjelom publika: (hrt.hr, dnevnik.hr - Nova TV, rtl.hr). U drugom koraku izdvojeni su dokumenti koji se tematski odnose na izgradnju prihvatilišta za tražitelje azila u Maloj Gorici kod Petrinje. Jedinica analize je medijski članak objavljen na internetu, a analiza je uključila tekstualne dijelove (ne i vizualne). Identificirana su 52 članka³ koja su se bavila spomenutom temom. Članci su objavljeni u razdoblju od studenoga 2018. do svibnja 2019. godine, razdoblja u kojem je priča započela i dobila svoj epilog. Treći i posljednji korak uključio je identifikaciju nekolicine članaka koji se tematski ne odnose izravno na slučaj prihvatilišta za tražitelje azila (stoga nisu detaljno analizirani), no mogu se povezivati s događajima vezanim uz izgradnju prihvatilišta, a pridonose i širem razumijevanju samog fenomena. Riječ je o slučaju premlaćivanja migranta iz Pakistana u Glini i opravdavanje tog čina koje je uslijedilo od nekoliko predstavnika desnih političkih stranaka (travanj, 2019), potom optužbama predstavnika Mosta da Vlada namjerava napraviti "hotspot" u Slavanskom Brodu u zamjenu za ulazak u Schengen (svibanj, 2019) te negativnoj reakciji načelnika Kotoribe (Ljubomir Grgec – SDP) i župana Međimurske županije (Matija Posavec, bivši HNS, Nezavisni) zbog plana smještanja osoba pod međunarodnom zaštitom (azilanata) u stan u vlasništvu države koji se nalaze u Kotoribi (lipanj, 2019).

b) Protokol

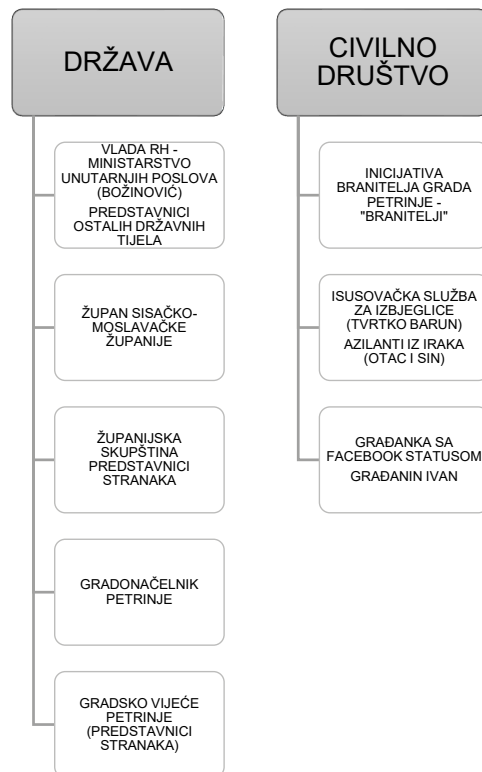
Protokol koji je sastavljen u svrhu sustavnog prikupljanja i analize podataka, u početnoj je fazi uključivao nekoliko *a priori* definiranih kodova: naziv medija, naslov članka, datum objave i autor teksta. Induktivno kreirani kodovi obuhvaćali su sljedeće kategorije: akteri (koji dominiraju u članku), strukturalna pozicija aktera (vlast – lokalna, regionalna, državna razina, političke stranke, udruge civilnog društva, građani/građanke), predmet, problemski motiv te argumenti prilikom pozicioniranja s obzirom na problemski motiv.

³ 24sata.hr – dva članka, večernji.hr – pet članaka, jutarnji.hr - jedanaest članaka, net.hr – tri članka, tportal.hr – deset članaka, index.hr – tri članka, hrt.hr – tri članka, rtl.hr - osam članaka, dnevnik.hr – sedam članaka.

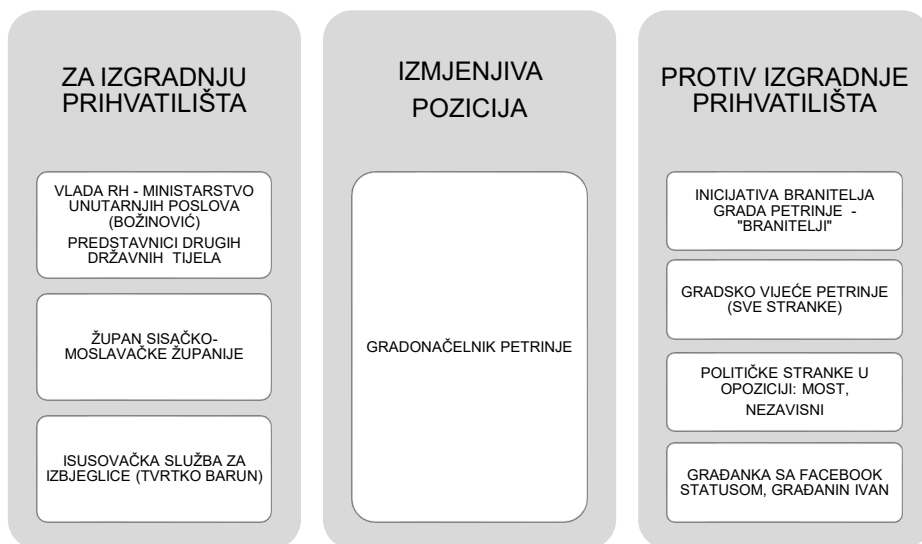
REZULTATI ANALIZE

U medijima su reprezentirani društveni akteri iz dviju domena: države i civilnog društva (slika 1). Primarno se prostor za artikulaciju stavova davao akterima institucionalne politike kao donositeljima odluka koje imaju direktan upliv na svakodnevni život građana (gradonačelnik, župan, ministar unutarnjih poslova). No, i akteri iz domene civilnog društva dobili su značajan prostor, specifično Inicijativa branitelja grada Petrinje. Građani kao pojedinci manje su vidljivi u člancima (dva slučaja), kao i tražitelji azila/azilanti.

Slika 1. Društveni akteri i njihova strukturalna pozicija

Slika 2. Stav društvenih aktera prema izgradnji prihvatilišta

Kao što je vidljivo iz slike 2, zagovornici izgradnje bile su nadležne državne institucije (izvršna vlast, Ministarstvo unutarnjih poslova) i predstavnici na županijskoj razini (župan Sisačko-moslavačke županije) kao i Isusovačka služba za izbjeglice koja je strateški partner MUP-a u integraciji izbjeglica (potonji su sudjelovali samo na tribini kao zagovaratelji projekta).

Protivnici projekta bili su građani, dominantno reprezentirani kroz Inicijativu branitelja grada Petrinje ("branitelji") koji zauzimaju najaktivniju ulogu u "obrani" te primarno koriste ratni sigurnosni diskurs. Iako se radilo o samo nekoliko ratnih veterana koji su preuzeli ulogu zastupanja građana, cijela inicijativa dobiva pečat "branitelja". Koriste se pritom različiti označitelji, službeno Inicijativa branitelja grada Petrinje upućuje na to da je riječ o građanskoj inicijativi koja organizirano brani grad, no u medijima se pojavljuju i različiti drugi označitelji poput "branitelji iz Petrinje", "hrvatski branitelji iz Petrinje", "bivši branitelji iz Petrinje". Jedino se u članku portala Index.hr (9. 5. 2019.) pojavljuju pod navodnicima (MUP popustio "braniteljima": Neće biti centra za azilante kod Petrinje), a portal Vecernji.hr navodi "petrinjska građanska inicijativa" (5. 5. 2019.).

No, mimo tih rijetkih slučajeva, inicijativa se primarno povezuje s braniteljima kao društvenom skupinom koja u Hrvatskoj ima specifičnu ulogu "zaštitnika" zajednice i nacionalnih vrijednosti i djeluje kao važan politički subjekt. Osim njih, protivnici izgradnje prihvatilišta su i stranke na lokalnoj razini, s time da su stranke u

opoziciji (primarno Most) imale vidljiviju ulogu u diskurzivnoj borbi koja se odigrala posredovano medijima. Zanimljivo je pritom što je, barem kad je riječ o političko-ideološkim orijentacijama spomenutih aktera, ovdje vidljiv raskol između inače relativno homogenih, konzervativno inkliniranih, društvenih aktera (Vlada HDZ-a, Crkva, branitelji).

Gradonačelnik Petrinje mijenja pozicije: u dogovoru je s višim instancama vladanja i suglasan s izgradnjom prihvatilišta, no na lokalnoj razini, suočen s nezadovoljstvom građana-birača okreće se protiv projekta i prebacuje odgovornost za odluku na više razine vladanja, ističući na koncu da je odustajanje od projekta “racionalna i najpametnija odluka” (Tportal.hr, 29.5.2019).

Diskursi i teme

Protivnici izgradnje prihvatilišta izrazito negativno ocjenjuju tražitelje azila. U samom začetku pojavljivanja teme u medijima, gradonačelnik ističe: ‘Na krajnje zloban način je insinuirala da dovodim migrante’ (Jutarnji.hr, 21. 11. 2018.), čime se jasno označava negativna konotacija “migranata”. Osim toga, azilante se povezuje s borcima za vjeru, odnosno islamističkim borbenim skupinama.

(Gradonačelnik Dumbović) Moja slika je izašla na svim portalima sa slikom mudžahedina. Mene su unuci pitali: ‘Deda, jel ti to dovodiš mudžahedine?’ To za mene nije prihvatljivo jer se stvara slika da o prognanicima u Petrinji odlučuje gradonačelnik, a ne odlučuje ama baš ništa (Index, 7. 12. 2018.)

Ističe se strah od nepoznatih ljudi koji će “preplaviti” područje:

(Ivan, građanin) Nas nitko niš’ ni pital. Neću reći da se bojim, ali nije nam svejedno. Posebice kada čujem da će u naselju biti mjesta za više od 1500 ljudi. Tko zna tko će nam uskoro biti susjedi. Bit će ih više nego nas u selu (Jutarnji.hr, 6. 12. 2018.).

Očekuje se da njihovo kretanje bude ograničeno i kontrolirano, a ne da se slobodno kreću (poput zatvorskog kompleksa a ne prihvatilišta za azil).

“Konkretno, u Maloj Gorici nema ni kanalizacije ni vodovoda. U planu je u centar smjestiti dvije stotine obitelji. Kad smo upitali hoće li azilanti tamo biti pod kontrolom, rečeno nam je da će moći slobodno šetati. Stanovnike je strah azilanata”, kazao je Vranić (Dnevnik.hr, 7. 5. 2019.)

Vidljivo je da se tražitelje azila izjednačava s migrantima, a prihvatilišta za tražitelje azila sa tranzitnim centrima ili sa spontano nastalim migrantskim kampovima na granicama EU-a (primjerice u BiH):

(Inicijativa branitelja) Našu cijelu županiju su potpuno zanemarili i sustavno je uništavaju, posebno Banovinu i Kordun koje su u Domovinskom ratu natopljene

krvlju naših branitelja. Ilegalnih migranata ima na svakom koraku, uništavaju, krađu i provaljuju u napuštene objekte. Stanovništvo je sa pravom u strahu, bojimo se za sebe i svoju djecu jer vidimo što se događa oko nas. Sa pravom strahujemo da oni ne dolaze ovdje da bi se integrirali, živjeli i radili, čemu svakodnevno svjedočimo. (Jutarnji.hr, 9. 5. 2019.)

S obzirom na tipove argumentacije (Tablica 1), identificirano je nekoliko tema. Prva tema uključuje odnos žrtve i nasilnika, pri čemu ulogu "nasilnika" zauzimaju sami tražitelji azila, ali i vlast koja želi "nametnuti" projekt. U diskurzivnoj konstrukciji žrtve poziva se na Domovinski rat i ratni diskurs. Iako je Inicijativa branitelja grada Petrinje u tome najaktivnija, pojavljuje se i kod predstavnika političkih stranaka i samog gradonačelnika.

Povlači se analogija između pozicioniranja Petrinje kao žrtve rata i žrtve izgradnje prihvatilišta za tražitelje azila, a ističe se i uloga Petrinje u obrani od neprijatelja u Domovinskom ratu te prenošenje te uloge u obranu od "neprijatelja" u ovom "ratu" protiv "azilanata" i nadležnih političkih institucija.

"Ulaze ljudima u dvorišta, provaljuju u kuće i u automobile i pokušavaju ih pokrasti, razbijaju u praznim domovima... Nitko se ne osjeća sigurnim. Oni su poput terorista." (...) "Jedino je rješenje dignuti vojsku na granicu i staviti žilet-žicu, zaštititi svoje ljude", zaključuje Vranić (Dnevnik.hr, 7. 5. 2019.)

Iskustvo rata se koristi za isticanje posebne osjetljivosti na izbjeglička i migrantska pitanja, ali ne u smislu identifikacije sa žrtvama (tražiteljima azila) nego u smislu odbijanja da se "problem" prebaci na njih.

(Gradonačelnik Dumbović) Potpuno razumijem frustracije stanovnika na području u kojem se trebalo graditi prihvatilište. Treba pritom uzeti u obzir da smo i mi bili izbjeglice i migranti, da imamo tužna iskustva i da smo osjetljivi na ta pitanja. Razumljivo je da mi ne želimo biti rješenje za problem migranata i azilanata. Razumijem i branitelje koji spadaju u najosjetljiviju skupinu građana i koji su osobno osjetili težinu svih posljedica rata. (tportal.hr, 29. 5. 2019)

Izgradnja prihvatilišta izjednačava se s projektom izgradnje nuklearnog odlagališta:

"Ipak, ne može Petrinja biti hrvatska destinacija za sve probleme, najprije prognanike, a zatim i odlagalište nuklearnog otpada. Prognanici u Hrvatsku dolaze bez reda, bez dokumenata. Mi ne želimo da kroz Petrinju ide taj vlak bez voznog reda, ako netko ispadne iz njega, ostane ovdje", istaknuo je Dumbović (Index.hr, 7. 12. 2018.).

Druga tema uključuje odnos vlasti i naroda, gdje se iz moralne perspektive političke aktere na vlasti optužuje za laž, a "običnog čovjeka" kao onoga koji traži i zaslužuje istinu. Prema diskurzivnim konstrukcijama u analiziranim člancima lokalno stanovništvo nema povjerenje u institucionalnu politiku, ni na državnoj ni na lokalnoj

razini. To pokazuje stav da se nešto “krije”, da se ne komuniciraju “prave namjere”. “Nejasna komunikacija” služi za difamaciju političkih struktura kao usko-interesno motivirane manjine s povlasticama koja ne brine o javnim interesima i “običnom čovjeku”. Služi kao opravdanje za odbijanje projekta. Iako je problem nejasne komunikacije obilježio samo početak projekta, argument da je posrijedi skrivanje “pravih namjera” koristi se i u idućim mjesecima kad postaje jasno da je riječ o izgradnji prihvatilišta za tražitelje azila, što je vidljivo iz otvorenog pisma Inicijative branitelja grada Petrinje:

Zahvaljujući ovakvoj netransparentnosti i pokušajima obmane, stanovnici Petrinje se s pravom pitaju: “Što su nam još zatajili i tko su ljudi koje ste namjeravali smjestiti u prihvatilište” (Rtl.hr, 3. 4. 2019.).

Treća je identificirana tema odnos između “centra” (Zagreb) i “periferije” (Petrinja).

(Gradonačelnik Dumbović) Petrinja je u Domovinskom ratu platila golemu cijenu i nećemo nikome dopustiti da se prema našem gradu vodi politika ‘daleko od oka, daleko od srca’, da netko po karti pokaže prstom i kaže ‘tu će biti prognaničko naselje’, bez da se nas pita. Nas Petrinjce treba se pitati o tome. (Index.hr, 7. 12. 2018.).

Nepovjerenje u političke institucije nadovezuje se na ekonomske i socijalne prilike u županiji. Državne politike prema tom području, od konca rata do danas neučinkovite su i slabe, što rezultira općim siromaštvom i besperspektivnošću zbog kojih mještani emigriraju, s obzirom na to da nije zadovoljavajuća razina infrastrukture, javnih usluga, mogućnosti zaposlenja. U tom se kontekstu kontinuirano ističe pozicija Petrinje u Domovinskom ratu i stradanja koja su zadesila cijelo područje – žrtvovala se za novonastalu državu, a ništa ne dobiva od države zauzvrat.

“Od završetka Domovinskog rata RH nije investirala ni u jedan značajniji projekt u Petrinji, a riječ je o gradu u kojem je život izgubilo gotovo 600 branitelja i civilnih žrtava rata, a materijalna šteta procjenjuje se na gotovo milijardu kuna” istaknuo je Bušić. (Hrt.hr, 19. 3. 2019.)

Jukstapozicioniraju se loši socioekonomski uvjeti prouzročeni ratom i (ne)postojecim politikama prema tom zapuštenom kraju, s investicijskim projektom izgradnje prihvatilišta, koji uključuje velika novčana ulaganja koja se usmjeravaju u korist tražitelja azila, a ne domicilnog stanovništva.

Tablica 1. Argumenti suprotstavljenih strana

Argumenti	Zagovornici prihvatilišta	Protivnici prihvatilišta
ekonomija	<ul style="list-style-type: none"> - Nekadašnje prognaničko naselje Mala Gorica prazno je, derutno, uništeno, opljačkano i neupotrebljivo, a izgradnjom prihvatilišta revitalizirat će se. - Ulaganje novaca unaprijedit će i kvalitetu života mještana (zapošljavanje, poboljšanje infrastrukture). - Troškove snosi EU a ne Hrvatska. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lokacija Mala Gorica trebala je nakon rata poslužiti lokalnoj zajednici za izgradnju poduzetničke ili poljoprivredne zone. - Naše resurse i novac neka troše na nas a ne na izbjeglice. - Ni sami građani Petrinje nemaju zadovoljavajuće uvjete za život (zdravstvo, prometna infrastruktura, zaposlenje...). - Ne mogu migranti dobiti posao kad ni sami Petrinjci nemaju posla. - Iz Petrinje svi se iseljavaju, a oni bi naseljavali ljude o kojim ne znamo ništa. - EU financira izgradnju centra (i time prebacuje problem) dok se ona ograđuje bodljikavom žicom.
obilježja prihvatilišta	<ul style="list-style-type: none"> - U prihvatilištu će biti mali broj tražitelja azila i kratko će tamo boraviti (1 – 6 mjeseci). - Djelatnici MUP-a vršit će nadzor uz videonadzor (kontrola tražitelja azila kao opasnosti). 	<ul style="list-style-type: none"> - Tražitelji azila brojcano će nadjačati mještane. - Tražitelji azila slobodno će šetati (a trebaju biti pod kontrolom).
karakteristike "došljaka"	<ul style="list-style-type: none"> - Radi se o izbjeglicama, a ne "migrantima", i to osjetljive skupine: obitelji, djeca i roditelji koje trebaju međunarodnu zaštitu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ne zna se tko su ljudi koje će smjestiti u prihvatilište. - Tražitelji azila su vlak bez voznog reda. - Migranti uništavaju, krađu i provaljuju. - Migranti ne dolaze da bi se integrirali. - Dolaze ilegalni migranti koji su teroristi. - Migranti dolaze iz različite kulture.
informiranost i komunikacija	<ul style="list-style-type: none"> - prebacivanje odgovornosti za proces informiranja građana sa viših razina vladanja (MUP) na niže instance (grad) 	<ul style="list-style-type: none"> - Građani tog područja nisu obaviješteni o tome što se planira s Malom Goricom, kao ni tko je iza projekta izgradnje Centra za tražitelje azila. - Gradonačelnik i Vlada lažu i nešto kriju od građana.
ekologija		<ul style="list-style-type: none"> - loša infrastruktura koja će uništiti crpilište vode

Argumenti	Zagovornici prihvatilišta	Protivnici prihvatilišta
strah		- Stanovništvo je prestrašeno, nitko se ne osjeća sigurnim.
sustav integracije		- Vlada nema razrađen sustav za integraciju.
Domovinski rat i njegove posljedice		- Banija i Kordun te Petrinja natopljeni su krvlju branitelja, područje je zanemareno i uništeno, a njih (migranata) ima na svakom koraku. - Petrinja i Petrinjci strašno su stradali u Domovinskom ratu.

Medijski okviri izvještavanja

1. Migranti kao društveni problem

Izrazito negativna reprezentacija migranata i reakcija na izgradnju prihvatilišta za tražitelje azila zahtjeva daljnju razradu. Budući da mještani nemaju izravnog iskustva s kulturološki različitim društvenim skupinama, bitnu ulogu imaju mediji i akteri koji imaju moć (su)oblikovati javni diskurs i doprijeti do određene populacije. Politički akteri na vlasti (primarno MUP i ministar Božinović, ali i drugi politički subjekti), od promjene europskih politika prema migrantima koja je primjetna od 2016., a koju prati zaokret od humanitarnog k sekuritizacijskom diskursu, kontinuirano difamiraju migrante prikazujući ih kao *društveni problem*: kao “ekonomske migrante” koji se lažno predstavljaju da bi se “dokopali” Europske unije ili kao teroriste koji dolaze s razornim agendama. No, budući da je Hrvatska u okviru EU politika i međunarodnog prava dužna postupati prema načelima solidarne raspodjele odgovornosti država članica prema raseljenima, onda ona tražiteljima azila mora omogućiti institucionalnu podršku, a obvezala se i na prihvaćanje određene kvote osoba pod međunarodnom zaštitom putem programa preseljenja. Stoga nadležni akteri institucionalne politike diskurzivno proizvode distinkciju između “legalnih/regularnih” i “ilegalnih/neregularnih” migranata, pri čemu se dominantno ističe potreba “čuvanja granica”, odnosno važnost sigurnosti građana. Drugim riječima, potonje se reprezentira kao one koji narušavaju red, stabilnost i sigurnost, a prve kao one koji pretstavljeno imaju pravo na zaštitu/azil.

“Zadaća je hrvatske policije štiti državnu granicu od nezakonitih migracija, ali i pružiti međunarodnu zaštitu izbjeglicama koje su u stvarnoj potrebi. Na to nas, između ostalog, obvezuju i mnogi pozitivni primjeri integracije kojima svjedočimo u Zadru, Slavanskom Brodu ili Zagrebu”, zaključuju u MUP-u. (Tportal.hr, 19. 3. 2019.)

U slučaju izgradnje prihvatilišta zanimljivo je što ti isti akteri, suprotno kontinuitetu sekuritizacijskog diskursa, istodobno koriste i humanitarni diskurs s ciljem uvjeravanja protivnika projekta u opravdanost izgradnje prihvatilišta prikazujući projekt kao čin humanosti koji prirodno slijedi iz kršćanskih vrijednosti.

“Tek onda kad svi shvate da od djece koja su unesrećena ne prijeti opasnost, kao ni od njihovih roditelja, imamo primjer integracije obitelji iz Sirije i nigdje to nije izazvalo nikakve probleme i mislimo s tim nastaviti dalje. Hrvati su sućutan narod, human narod i siguran sam da je ovo možda problem nedostatka prave komunikacije na koju smo mi uvijek spremni”, rekao je Božinović. (Jutarnji.hr, 1. 2. 2019.)

Medijski učinak kontinuirane diskurzivne konstrukcije migranata kao prijetnje, jasno se reflektira u pozicioniranju građana prema izgradnji prihvatilišta, a što, dakako, odražava i njihov odnos prema tražiteljima azila općenito (dakako, u “taboru” protivnika projekta treba razlikovati političke aktere čiji su iskazi obilježeni instrumentalnim djelovanjem u političkoj areni u kojoj se natječu za pobornike/birače od mještana). Uzmemo li u obzir način na koji protivnici prihvatilišta diskurzivno konstruiraju migrante/tražitelje azila, taj diskurzivni *detour* političkih aktera očito nije bio dovoljno uvjerljiv za samu lokalnu javnost. Komunikacijska strategija vlasti, barem u ovom slučaju, nije se pokazala uspješnom. Stoga je, kad se na koncu odustalo od projekta, i kritika ministra Božinovića (MUP) upućena lokalnom stanovništvu (da nisu spremni pomoći potrebitima) promašena:

(Ministarstvo unutarnjih poslova) (...) uvažavajući da je Gradsko vijeće o tome donijelo negativnu odluku, kao i činjenicu da se načelo humanosti i načelo solidarnosti ne mogu nametati jer bi to bilo u izravnoj suprotnosti s prirodom pomoći potrebitima koja može biti samo dobrovoljna (...) (Dnevnik.hr, 9. 5. 2019.)

Dakako, bez obzira na suprotstavljene pozicije zagovornika i protivnika izgradnje prihvatilišta i prihvaćanja tražitelja azila, u oba se slučaja tražitelji diskurzivno konstruiraju kao *društveni problem*, samo jedni pristupaju problemu po principu NIM-BY, a drugi zagovaraju “humanitarni” pristup. Postavlja se pitanje, zašto mediji fenomenu migracija i prihvata azilanata uopće pristupaju kao društvenom problemu?

2. Sukob kao konstitutivna relacija između društvenih aktera

Sljedeći se pojavljuje okvir polariziranog sukoba. U pokušaju privlačenja publike mediji redovito ističu sukob kao temeljnu relaciju između društvenih aktera. Pritom se sukob pojavljuje u više varijacija: ministar u sukobu s gradom (Petrinja), ministar u sukobu s braniteljima, MUP u sukobu s mještanima, MUP u sukobu s predstavnikom Mosta, MUP u sukobu s lokalnom vlasti, politička stranka Most u sukobu s Vladom, branitelji u sukobu s Vladom, branitelji u sukobu s premijerom i ministrom i Vladom, Inicijativa branitelja u sukobu s ministrom MUP-a, gradonačelnik u sukobu sa sugrađankom, gradonačelnik u sukobu sa županom:

Božinović branio planove MUP-a da se kod Petrinje izgradi centar za azilante, branitelji odlučno protiv i poručili ministru da prodaje maglu (Jutarnji.hr, 22. 2. 2019.)

MOSTOVCI TVRDE: Vlada skriva informacije o gradnji migrantskog prihvatilišta kod Petrinje (Net.hr, 19. 3. 2019.)

MUP "oprao" lokalnu vlast zbog azilantskog prihvatilišta: humanost se ne može nametnuti (Tportal.hr, 9. 5. 2019.)

Centar za migrante posvađao gradonačelnika i župana: 'Sve zna, samo glumi...' (Rtl.hr, 7. 12. 2018.)

Sukob se u senzacionalističkom ključu skicira i u vidu upozorenja ili naglašavanja prijetnje, poput "branitelji iz Petrinje prijete blokadom cesta", ili:

Branitelji iz Petrinje ne odustaju: "Sve ćemo blokirati na dan izbora! Jedino je rješenje žilet-žica i vojska na granici (Dnevnik.hr, 7. 5. 2019.)

"Branitelji" se pojavljuju kao društveni akter čija je funkcija "obrana", analogno ulozi branitelja u Domovinskom ratu. Ovdje "brane" sugrađane iz lokalne zajednice od tražitelja azila, ali i političkih aktera suprotstavljene strane. Sukob se konstruira pozicioniranjem branitelja kao društvenog subjekta koji ima status hegemonijske društvene grupe koja može značajno utjecati na političke procese jer su strukture političkih i diskurzivnih prilika za tu društvenu skupinu češće povoljne, nego za druge društvene skupine (Bagić, Kardov i Škacan, 2020). Ovo je vidljivo u načinu na koji mediji prikazuju odnose snaga između "branitelja" i Ministarstva unutarnjih poslova kao i drugih političkih institucija koje, u formalnom smislu, zauzimaju jaču poziciju moći, no u simboličkom smislu gube "bitku" s braniteljima.

MUP popustio "braniteljima": Neće biti centra za azilante kod Petrinje (Indeks.hr, 9. 5. 2019.)

Pritisak branitelja urodio plodom: MUP odustaje od gradnje centra za azilante u Maloj Gorici (Rtl.hr, 9. 5. 2019.)

Dakle, nerijetko upravo branitelji zauzimaju jaču poziciju, što je prepoznatljivo kroz tip javne komunikacije s predstavnicima političkih institucija koja obiluje prijetnjama i uvredama:

(...) branitelji odlučno protiv i poručili ministru da prodaje maglu (Jutarnji.hr, 22. 2. 2019.)

Branitelji iz Petrinje prosuli žuč po Vladi (Tportal.hr, 3. 4. 3029.)

'Sramite se Plenkoviću i Božinoviću, svojom šutnjom nam pljujete u lice' (Jutarnji.hr, 9. 5. 2019.)

Ili pak iz konkretnih akcija kojima postižu svoje ciljeve:

Bivši branitelji iz Petrinje *prijete blokadom*⁴ cesta zbog azilanata (Indeks.hr, 5. 5. 2019.)

Zbog izgradnje Prihvatišta za azilante najavili blokadu prometnica na dan europskih izbora (Večernji.hr, 5. 5. 2019.)

'Prosvjedovat ćemo i blokirati promet radi Centra za azilante' (24sata.hr, 5. 5. 2019.)

Branitelji iz Petrinje ne odustaju: "Sve ćemo blokirati na dan izbora! *Jedino je rješenje žilet-žica i vojska na granici* (Dnevnik.hr, 7. 5. 2019.)

Iako nije dovedeno u izravnu vezu, početkom travnja, dakle u vrijeme aktivnog djelovanja Inicijative branitelja grada Petrinje, mediji su 3. 4. 2019. (net.hr, slobodnadalmacija.hr, hrt.hr, dnevnik.hr, jutarnji.hr,) izvijestili o incidentu koji se dogodio kod Gline (Roviška), gdje je mještаниn teško ozlijedio migranta zadajući mu udarce na ulazu u dvorište obiteljske kuće. Usto su 4. 4. 2019. objavljeni i stavovi političara Željka Sačića i Hrvoja Zekanovića o incidentu, a prenijelo ih je nekoliko portala (tportal.hr, rtl.hr, jutarnji.hr, vecernji.hr):

'U Hrvatskoj su ugrožene nacionalna i osobna sigurnost. Policija ne obavlja svoju dužnost jer ilegalne migracije trenutačno nadilaze njihove ljudske potencijale. Dok je jesenas postojala jedna trasa kojom su migranti iz BiH probijali našu granicu, danas bilježimo enormno povećanje prodora migranata, a posljedica je direktno ugrožavanje ljudi i imovine, a policija i Vlada šute o tome', kazao je Sačić. (Tportal.hr, 4. 4. 2019.)

Zekanović je ustvrdio da je u Glini bilo nekoliko napada na lokalno stanovništvo. 'Tridesetak migranata pokušalo je ući na privatni posjed gdje je čovjek, nastojeći braniti obitelj i sebe, u panici uzeo neko drvo kraj sebe i udario jednog od migranata', rekao je. (Tportal.hr, 4. 4. 2019.)

⁴ Svi kurzivi su naši osim ako nije drukčije naznačeno.

Nadovezao se Sačić kazavši da je taj čovjek koji je posegnuo za ‘institutom nužne obrane’, na kraju zaradio prijavu, umjesto da ga je policija štitila od ilegalnih migranata. (Tportal.hr, 4. 4. 2019.)

S obzirom na vremensko i prostorno koincidiranje tih događaja te uzevši u obzir isključujući i nasilni diskurs o migrantima/tražiteljima azila kojim se legitimira nasilje, a koji je karakterizirao slučaj, incident možemo “čitati” kao jednu od njegovih negativnih posljedica.

Drugi tip “posljedice” petrinjskog slučaja možemo identificirati u sukobima političkih aktera na različitim razinama, koji su uslijedili nakon odustajanja od projekta. U svibnju 2019. mediji objavljuju da predstavnici opozicijske stranke Most optužuju ministra Božinovića da u industrijskoj zoni Bjeliš u Slavonskom Brodu, gdje je za vrijeme tzv. izbjegličke krize 2015. i 2016. bio Zimski prihvatni tranzitni centar, planira napraviti “okupljalište migranata”, u zamjenu za ulazak u zonu Schengena. Riječima Nizara Shoukryja:

Ovdje stane 10 do 15 tisuća migranata. Postavljam pitanje ministru – šta se sprema za Slavonski Brod? Da li će ovdje biti hotspot? Da li je to ucjena Hrvatske za ulazak u Schengen? Tko to plaća, Hrvatska ili Europska unija? – rekao je Mostov kandidat za EU parlament Shoukry na konferenciji za novinare na gradskoj tržnici. (...) Moramo znati tko ulazi u državu, što želi i kamo ide, jer bez sigurnosti nema budućnosti (Index.hr, 11. 5. 2019.)

Nakon toga, u lipnju 2019., mediji objavljuju negativnu reakciju načelnika Kotoribe (SDP) i župana Međimurske županije (HNS, od 2019. Nezavisni) zbog odluke Vlade da, u stanu koji je u vlasništvu države, smjesti osobe pod međunarodnom zaštitom:

Načelnik Grgec je ogorčen time što Općinu nitko nije ni obavijestio o ovom planu, a s njim se slaže i župan Posavec. Informacija o tome da će se azilanti smjestiti u jednom državnom stanu na području Kotoribe izazvala je ogorčenje tamošnjeg načelnika Ljubomira Grgeca. “Znali smo da država raspolaže stanom u našoj Općini i da ga planira uređivati, jer smo im odobrili lokaciju za skladištenje građevinskog materijala, ali praktički sve do jučer nismo imali informaciju da tamo planiraju smjestiti azilante. Nitko nas nije konzultirao po tom pitanju i protivim se takvom nametanju rješenja bez da se lokalnu samoupravu barem pita što mislimo o tome” (...). “Poznato je s kakvim se problemima suočavamo u našem kraju i neka se država radije posveti njihovom rješavanju, a za azilante nek pronade prostor u sredinama koje se ne moraju nositi sa situacijama poput naše”, rekao je za eMeđimurje načelnik Grgec. (Rtl.hr, 17. 6. 2019.)

Dakle, vidljivo je da se u protivljenju prihvata tražitelja azila u ovim slučajevima koristi slična retorika kao i u Petrinji: lokalnu zajednicu nitko nije konzultirao o promje-

nama koje se odnose na njih, Vlada se u dovoljnoj mjeri ne bavi potrebama lokalnih sredina, lokalna sredina ima specifične probleme koje drugi nemaju (žrtve, rata, žrtve politika itd.). Pritom načelnik (očito ne znajući ili ignorirajući da su, primjerice u Zadru, također bile smještene osobe pod međunarodnom zaštitom koje su u Hrvatsku bile došle preko programa preseljenja) postavlja pitanje u kojemu implicira samointeresnu orijentaciju političkih predstavnika na državnoj razini:

Zašto ni jedan stan za azilante država nije predvidjela u nekoj od županija na Jadranu? Njih su si uzeli za sebe – ogorčen je Grgec. (Vecernji.hr, 17. 6. 2019.)

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Na temelju analize medijskog izvještavanja o slučaju pokušaja uspostave prihvatilišta za tražitelje azila kod Petrinje možemo izdvojiti nekoliko ključnih nalaza. Na temelju analize diskurzivnih konstrukcija u medijskim člancima, primjetno je da se ključne teme koje se pojavljuju tiču nekog oblika nejednakosti, odnosno relacija dominacije i subordinacije: pitanja odnosa među akterima koji se konstruiraju kao odnosi žrtve i nasilnika, vlasti (elite) i naroda (lokalnog stanovništva) te centra i periferije. Pritom akteri koji se protive smještanju prihvatilišta na toj lokaciji lokalnu zajednicu konstruiraju kao žrtvu koja već dovoljno trpi zbog nesigurnosti uzrokovane nereguliranim migracijama, kao mjesto konkretnog naroda što ga vlast nastoji prevariti, izmanipulirati i uvjeriti u nešto što nije u njegovom najboljem odnosno javnom interesu te kao ekonomsku periferiju koja je imala važnu geopolitičku poziciju u obrani države, ali posve marginaliziranu geoekonomsku poziciju u poslijeratnim okolnostima i nacionalnim politikama. U skladu s time akteri sebe predstavljaju kao obične građane i branitelje, što predstavlja diskurzivnu strategiju osnaživanja vlastite simboličke pozicije s ciljem širenja legitimiteta aktivnog otpora i to bez slabljenja, upravo suprotno, uz istodobno jačanje pozicije političke i ekonomske žrtve.

Kad bi se u interpretaciji strogo ograničili samo na aktere, mogli bismo reći da je na djelu NIMBY fenomen u kojem se lokalna zajednica protivi smještanju konkretnog projekta u njihovu blizini, što je doista neupitno. No, ukoliko simboličko značenje, slijedeći Altheidea i Schneidera (2017) umjestimo u širi kontekst, primjećujemo da je promatranje i uokvirivanje tražitelja azila i migranata općenito kao sigurnosnog problema dio širih diskurzivnih praksi koje su osobito vidljive od 2016. godine i koje naglašavaju zaštitu državnih granica i prostora EU-a od "ilegalnih" migranata od kojih se treba braniti jer dolaze u "migrantskim valovima", pri čemu se Hrvatska nesretnim okolnostima našla na toj "ruti". U tom smislu, na djelu je svojevrsan povratni učinak šire nacionalne migracijske politike, odnosno reprodukcija dominantnog diskursa u medijima u kojem se od migranata treba braniti

jer se lažno predstavljaju kao osobe koje traže zaštitu i sigurnost. Kao što državna vlast balansira između proklamirane otvorenosti, solidarnosti i humanosti te jasnih zahtjeva kontrole granica i sprječavanja migrantskih kretanja prema drugim članicama EU-a, tako i gradonačelnik Petrinje balansira između zahtjeva državne vlasti za smještaj tražitelja azila i otpora/protesta lokalnih političkih i građanskih aktera, odbacujući odgovornost za odluke koje se odnose na lokalitet koji mu je u nadležnosti. Tražitelje azila – koje u drugim prilikama akteri državne vlasti diskurzivno konstruiraju kao ekonomske, neregularne ili nezakonite migrante – u ovome slučaju nazivaju izbjeglicama i obiteljima s djecom koje trebaju zaštitu; lokalni politički akteri ih nazivaju migrantima, ilegalnim migrantima i azilantima, a gradonačelnik ih pak naziva prognanicima spram kojih zapravo ima ambivalentan stav.

Mediji pritom ne rade terminološke i konotacijske razlike između upotrebe i oblikovanja koncepata tražitelja azila i azilanata, između migranata i izbjeglica. Neadekvatno i naizmjenično korištenje svih navedenih pojmova od strane medija/novinaru ili upućuje na neinformiranost i neupućenost medijskih djelatnika u temeljne odrednice fenomena izbjeglištva i prisilnih migracija, koji onda nekritički bivaju reproducirani u nacionalnom medijskom prostoru i diseminirani široj javnosti, i/ili – prateći glas hegemonije u kombinaciji s komercijalnim aspiracijama i nadmetanjem u ekonomiji pažnje – intencionalno kodiraju fenomen kao društveni problem, pri čemu je sukob konstitutivna relacija između društvenih aktera. Rezultat je to međupovezanosti dominantnih medija i struktura političke moći, kao i jačanja trenda senzacionalističkog izvještavanja te spektakularizacije svih društvenih procesa i relacija. Pritom pozivanje na “profesionalne standarde”, koji u normativnom smislu streme “neutralnom i nepristranom novinarstvu”, u praksi rezultira vrlo simplificiranim reprezentacijama društvenog svijeta kao primarno polariziranoga, diskurzivno oblikujući “žrtvu” popraćeno neizostavnim dihotomnim lociranjem “krivca”, što dakako ima utjecaj na definiranje društvene zbilje, a samim time ima i realne posljedice. Upravo je zato taj tip analize, koji uključuje razumijevanje fenomena kroz interpretaciju simboličkih značenja u širem društvenom kontekstu, važan korak prema kritičkom promišljanju načina na koji mediji reprezentiraju marginalizirane društvene skupine poput tražitelja azila, što onda potencijalno omogućuje i promjenu tih reprezentacija i to na načine koji bi pridonijeli stvaranju preduvjeta za inkluzivne pristupe i humani tretman tog društvenog fenomena.

FINANCIJSKA POTPORA

U radu je korištena baza podataka izrađena za potrebe provedbe istraživanja autora za Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske

u sklopu projekta Include – Međuresorna suradnja u osnaživanju državljana trećih zemalja sufinanciranog iz EU Fonda za azil, migracije i integraciju. Autori posjeduju pravo korištenja podataka.

Ovaj rad je nastao bez financijske potpore.

SUKOB INTERESA

Autori izjavljuju da nema sukoba interesa.

ETIČKO ODOBRENJE

Nije primjenjivo.

PRISTUP PODATCIMA I TRANSPARENTNOST

Korišteni su podatci iz javno dostupnih izvora i podatci i analize su prikazani u radu. Baza podataka iz koje su podatci izlučeni dostupna je članovima projekta INCLuDE.

LITERATURA

- Altheide LD (1997). The News Media, the Problem Frame, and the Production of Fear, *The Sociological Quarterly*, 38 (4): 647-668. <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.1997.tb00758.x>
- Altheide LD i Schneider JC (2017). *Qualitative Media Analysis*. London: Sage.
- Augoustinos M i Quinn C (2003). Social Categorization and Attitudinal Evaluations: Illegal Immigrants, Refugees, or Asylum Seekers?, *New Review of Social Psychology*, 2 (1): 29–37.
- Bagić D, Kardov K i Škacan M (2020). Mobilizacijska struktura veteranskog pokreta u Hrvatskoj: organizacije društvenog pokreta i članstvo, *Politička misao*, 57 (3): 195-223. <https://doi.org/10.20901/pm.57.3.08>
- Baričević V i Koska V (2017). *Stavovi i percepcije domaće javnosti o nacionalnim manjinama, izbjeglicama i migrantima*. Zagreb: Centar za mirovne studije.
- Benčić S, Bužinkić E, Miletić G, Parić A i Župarić-Iljić D (2005). *Azil u Hrvatskoj – Analiza rezultata istraživanja*. Zagreb: Centar za mirovne studije.
- Bertrand I i Hughes P (2005). *Media Research Methods: Audience, Institutions, Texts*. London: Palgrave Macmillan.
- Bryman A (2012). *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.

- BVNM (2019). *Illegal Push-backs and Border Violence Reports*, Border Violence Monitoring Network, Balkan Region October 2019, https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/October_Report_2019_.pdf (4. veljače 2022.)
- Car V, Čančar E i Bovan K (2019). The 2015 and 2016 Migration Crisis in Europe: How Croatian Daily Newspapers Represented and Portrayed Refugees and Migrants, *Teorija in praksa*, 56 (2): 681–699.
- CMS (2022). Šest godina mučenja izbjeglica: Sedmi izvještaj o nasilnim i nezakonitim protjerivanjima. <https://www.cms.hr/hr/azil-i-integracijske-politike/sest-godina-mucenja-izbjeglicama-sedmi-izvjestaj-o-nasilnim-i-nezakonitim-protjerivanjima> (4. veljače 2022.)
- Čepo D, Čehulić M i Zrinščak S (2020). What a Difference Does Time Make? Framing Media Discourse on Refugees and Migrants in Croatia in Two Periods, *Hrvatska i komparativna javna uprava*, 20 (3): 469–496. <https://doi.org/10.31297/hkju.20.3.3>
- Gregurović M, Radeljak Kaufmann P, Župarić-Iljić D i Dujmović M (2019). Are attitudes determined by location? Differences in perceptions of asylum seekers between residents of two Zagreb neighbourhoods, *Geoforum*, 104 (2019): 244–258. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2019.05.004>
- Greussing E i Boomgaarden HG (2017). Shifting the Refugee Narrative? An Automated Frame Analysis of Europe's 2015 Refugee Crisis, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43 (11): 1749–1774. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1282813>
- Hall S (2006). Kodiranje/Dekodiranje. U: Duda D. (ur.). *Politika teorije: Zbornik rasprava iz kulturalnih studija*. Zagreb: Disput, 127–141.
- Hameršak M i Pleše I (2017). Zarobljeni u kretanju: o hrvatskoj dionici balkanskog koridora. U: Bužinkić E i Hameršak M (ur.). *Kamp, koridor, granica: studije izbjeglištva u suvremenom hrvatskom kontekstu*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, Centar za mirovne studije i Fakultet političkih znanosti – CEDIM, 9–39.
- Hammersley M i Atkinson P (2007). *Ethnography: Principles in Practice*. London: Routledge.
- HRW (Human Rights Watch) (2001). *No Safe Refuge. The Impact of the September 11 Attacks on Refugees, Asylum Seekers and Migrants in the Afghanistan Region and Worldwide. Human Rights Watch Backgrounder*. <https://www.hrw.org/legacy/backgrounder/refugees/refugee-bck1017.pdf> (4. veljače 2022.)
- Hubbard P (2005). Accommodating Otherness: Anti-asylum Centre Protest and the Maintenance of White Privilege, *Transactions of the Institute of British Geographers*, 30 (1): 52–65. <https://doi.org/10.1111/j.1475-5661.2005.00151.x>
- Jurišić J, Vesnić Alujević L i Bonacci D (2017). Stvaranje agendi: slučaj izbjegličke krize u hrvatskim medijima. U: Car V i Matović M (ur.). *Mediji, novinarstvo i ljudska prava*. Zagreb: FPZG, Hanns-Seidel Stiftung, 39–58.
- Klocker N i Dunn KM (2003). Who's Driving the Asylum Debate? Newspaper and government Representations of Asylum Seekers, *Media International Australia*, 109 (1): 71–92. <https://doi.org/10.1177/1329878X0310900109>
- Mesić, M (1994). Razlozi izbjeglištva, slom i nada: hrvatske i bosansko-hercegovačke izbjeglice, *Revija za sociologiju*: 25 (3-4), 187–200.
- Mrakovčić M i Gregurović M (2020). Neprijatelj pred vratima? Ili kako studenti prava iz četiriju najvećih hrvatskih gradova doživljavaju azilante i migrante s Bliskog istoka, *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, 58 (3): 291–328. <https://doi.org/10.5673/sip.58.3.4>

- MUP (2019). Dolazak sedme skupine sirijskih izbjeglica iz Turske. Ministarstvo unutarnjih poslova RH. <https://mup.gov.hr/vijesti-8/dolazak-sedme-skupine-sirijskih-izbjeglica-iz-turske/284674> (11. ožujka 2022.)
- MUP (2022). Statistika. Ministarstvo unutarnjih poslova RH. <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/statistika-169019/169019> (11. ožujka 2022.)
- Orgad S (2014). When Media Representation Met Sociology. U: Waisbord S (ur.). *Media Sociology: A Reappraisal*. Cambridge: Polity Press, 133–151.
- Petrović N (2013). Otpori izgradnji prihvatilišta za tražitelje azila: studija slučaja Stubičke Slatine. U: Župarić-Ilić D (ur.). *Prvih deset godina razvoja sustava azila u Hrvatskoj (s osvrtom na sustave azila u regiji)*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti – Centar za mirovne studije – Kuća ljudskih prava, 185–200.
- Plummer K (1983). *Documents of Life: An Introduction to the Problems and Literature of a Humanistic Method*. Boston: MA. G. Allen & Unwin.
- Popović H (2015). *Commercialization and Privatization of Media in Southeast Europe: A Wolf in Sheep's Clothing?* The Political Economy of Communication, IAMCR, 3 (1): 25–38.
- Popović H, Kardov K i Župarić-Ilić D (2022). *Medijske reprezentacije migracija: Diskurzivne konstrukcije migranata, izbjeglica i tražitelja azila u hrvatskim medijima*. Zagreb: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske
- Pučka pravobraniteljica (2020). IZVJEŠĆE ZA 2019: Tražitelji međunarodne zaštite i iregularni migranti. <https://www.ombudsman.hr/hr/trazitelji-medunarodne-zastite-i-iregularni-migranti/> (11. ožujka 2022.)
- Schreier M (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. London: SAGE.
- Šantek M (2018). Grad duhova – prognaničko naselje Mala Gorica. *ZG-KULT*, 30. prosinca. <https://www.zgkult.eu/2018/12/30/grad-duhova-prognanicko-naselje-mala-gorica/> (17. listopada 2021.)
- Šelo Šabić S (2017). The Impact of the Refugee Crisis in the Balkans: A Drift Towards Security, *Journal of Regional Security*, 12 (1): 51–75. <https://doi.org/10.11643/issn.2217-995X171SPS80>
- Tsoukala A (2004). Democracy Against Security: The Debates About Counterterrorism in the European Parliament, September 2001 – June 2003, *Alternatives*, 29 (4): 417–439. <https://doi.org/10.1177/030437540402900403>
- Vollmer B i Karakayali S (2018). The Volatility of the Discourse on Refugees in Germany, *Journal of Immigrant and Refugee Studies*, 16 (1-2): 118–139. <https://doi.org/10.1080/15562948.2017.1288284>
- Župarić-Ilić D (2013). Percepcija tražitelja azila u javnosti i medijski prikazi problematike azila u Hrvatskoj. U: Župarić-Ilić D (ur.). *Prvih deset godina razvoja sustava azila u Hrvatskoj (s osvrtom na sustave azila u regiji)*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, Centar za mirovne studije, Kuća ljudskih prava, 201–220.
- Župarić-Ilić D i Valenta M (2019). "Refugee Crisis" in the Southeastern European Countries: The Rise and Fall of the Balkan Corridor. U: Menjivar C, Ruiz M i Ness I (ur.). *The Oxford Handbook of Migration Crises*. Oxford: Oxford University Press, 367–388. <https://doi.org/10.1080/15562948.2017.1288284>

“Nobody Asked Us a Thing”: Media Representations of the Attempt to Establish an Accommodation Centre for Asylum Seekers near Petrinja

Helena POPOVIĆ <https://orcid.org/0000-0001-6318-4976>

Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia
hpopovic@ffzg.hr

Drago ŽUPARIĆ-ILJIĆ <https://orcid.org/0000-0001-5654-4080>

Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia
dzuparic@ffzg.hr

Kruno KARDOV <https://orcid.org/0000-0003-0681-7954>

Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia
kkardov@ffzg.hr

ABSTRACT

The paper analyses media representations of migrants with a special focus on the case of an attempt to establish an accommodation centre for asylum seekers in the Croatian village Mala Gorica near Petrinja. After the closure of the Balkan Corridor, the movement of forced migrants through the countries on the Balkan route put the states in the region in a challenging position. The states had to develop migration management systems that would enable the organisation of acceptance and integration of refugees. The choice of location of reception and accommodation facilities for asylum seekers could often be a contentious issue for the local population. The media play an important role in the process of informing citizens since, along with other social actors in positions of power, they influence and shape the public discourse. In this paper, we used a qualitative content analysis of Croatian media articles published from November 2018 to May 2019 (N=52). In order to identify discourses, themes and frameworks that contribute to the understanding of the media representation of the above phenomenon we used the document analysis approach of Altheide and Schneider (2017). In the analysis of the arguments of various actors three themes were detected: the relationship between the victim and the perpetrator, the relationship between the government and the people, and the relationship between the “center” (Zagreb) and the “periphery” (Petrinja). All three, in different variations, point to the problem of inequality, i.e., domination and subordination. We identified two dominant media frames in reporting: discursive construction of migrants as a social problem and conflict as a constitutive relationship between social actors. We discuss these findings and argue that this type of research enables a critical reflection on the role of media in public representations of marginalised social groups

such as asylum seekers, which could then enable a more inclusive social environment and humane treatment of marginalised groups.

Key words: media, media representations, migration, asylum, securitization

